

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ДИДОВИЧ

Іван Іванович

УДК 658.5(477.8)

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІСЛЯПРИВАТИЗАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ
ПІДПРИЄМСТВ В РЕГІОНІ.

01
Спеціальність: 08.06.02.- "Підприємництво, менеджмент
і маркетинг".

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук

Львів-1997



Дисерт. 00751666 (V)

Робота виконана в Інституті регіональних досліджень
НАН України.

Науковий керівник: - доктор економічних наук Загорський Володимир
Степанович, Львівська комерційна академія,
декан економічного факультету

Офіційні опоненти: - доктор економічних наук, професор Бєлєнський
Петро Юхимович, завідувач відділом Інституту
регіональних досліджень НАН України .
- кандидат економічних наук Смовженко Тамара
Степанівна, директор Львівського банківського
коледжу.

Провідна установа: · Львівський державний аграрний університет, кафедра
економіки АПК.

Захист відбудеться “ ” грудня 1997 р. о ____ год. на засіданні
спеціалізованої вченої ради Д 35.154 01 по захисту дисертації на здобуття
наукового ступеня доктора наук в Інституті регіональних досліджень
НАН України за адресою 290026, м. Львів, вул. Козельницька, 4.

3 дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Інституту регіональних
досліджень НАН України, за адресою 290026, м. Львів, вул. Козельницька,
4.

Автореферат розісланий “ ____ ” листопада 1997 р.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради, к.е.н.

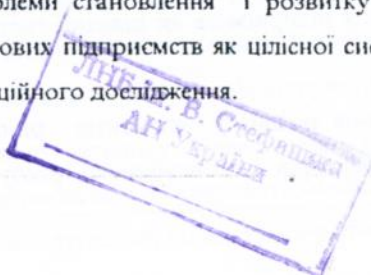
Жовтанецький В.І.

1. Загальна характеристика роботи

1.1. Актуальність теми дослідження

Формування ринкової моделі господарювання в Україні передбачає, в числі ключових проблем, створення конкурентноспроможного недержавного сектору економіки. Процес становлення недержавних підприємств в Україні має певні особливості. По-перше, він здійснюється за ініціативою держави, тобто власника так званої "загальнонародної" власності. По-друге, роздержавлення і приватизація майна державних підприємств відбувається в дуже стислі, за історичними мірками, строки, що породжує немало проблем соціально-психологічного характеру. По-третє, прийнята модель приватизації не забезпечила реальної зміни власника, точніше, не сформувала класу власників, які б реально реалізували свої права власності приймати принципово важливі управлінські рішення щодо використання цього майна. Водночас здійснюється становлення принципово нової, ринкової моделі господарювання. Підприємства, особливо приватизовані, відчувають значні труднощі в процесі адаптації до умов ринку. У зв'язку з цим існує гостра проблема розвитку певних елементів ринкової інфраструктури, які б дали змогу подолати ці труднощі. Це дає підставу визначити проблему підтримки приватизованих підприємств як актуальну і злободенну.

В той же час слід констатувати, що в сучасній економічній літературі питання адаптації до ринку і підтримки приватизованих підприємств висвітлені фрагментарно, в контексті окремих аспектів проблеми. Невирішеність проблеми становлення і розвитку післяприватизаційної підтримки промислових підприємств як цілісної системи і обумовила мету та завдання дисертаційного дослідження.



1.2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Формування системи післяприватизаційної підтримки підприємств значною мірою пов'язане з питаннями раціональної соціально-економічної політики, зокрема, розвитком елементів ринкової інфраструктури. Тому окремі положення дисертаційної роботи були використані в процесі підготовки Інститутом регіональних досліджень НАН України проектів програм соціально-економічного розвитку Карпатського регіону і Поділля.

Результати дисертаційного дослідження використані при підготовці методичних рекомендацій з інвестиційної підтримки приватизованих підприємств, розроблених Інститутом регіональних досліджень НАН України на замовлення Міністерства економіки України.

1.3. Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є розробка науково-методичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на вирішення важливої народногосподарської проблеми підвищення ефективності функціонування промислових підприємств в післяприватизаційний період на основі створення системи організаційно-економічної підтримки.

Пошуки шляхів досягнення цієї мети обумовили необхідність вирішення наступних завдань:

- визначення тенденцій і факторів фінансово-господарської діяльності промислових підприємств у післяприватизаційний період;
- розробки методичних основ формування післяприватизаційної підтримки промислових підприємств як цілісної системи забезпечення їх розвитку;
- обґрунтування напрямів розвитку елементів ринкової інфраструктури в системі факторів економічного росту приватизованих підприємств;

- розробки механізму інвестиційного забезпечення розвитку приватизованих підприємств в регіоні;
- визначення пріоритетних напрямів фінансово-господарської діяльності приватизованих підприємств, виходячи із зовнішніх умов господарювання.

1.4. Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних особисто автором результатів дослідження полягають в наступному:

- отримало подальший розвиток теоретичне обґрунтування організаційно-економічних умов ефективного функціонування промислових підприємств в післяприватизаційний період в умовах становлення ринкової моделі господарювання. Цими умовами є: розвиток нормативно-правової бази, перш за все розумної податкової, кредитно-фінансової, митної, регіональної політики; створення повноцінної ринкової інфраструктури; розвиток менеджменту на підприємствах;
- вперше визначено суть, основні напрямки формування і функціональну структуру системи післяприватизаційної підтримки промислових підприємств в регіоні, зокрема, інвестиційної, організаційної, правової, інформаційної, кадрової підтримки;
- вдосконалено методіку визначення пріоритетних напрямів господарської діяльності приватизованих підприємств, зокрема, запропоновано інструментарій оцінки і вибору перспективних зон господарювання на основі аналізу інфраструктури ринку;
- вперше розроблено методіку формування інвестиційної підтримки промислових підприємств у післяприватизаційний період, яка полягає у виборі напрямів інвестування, оцінці і виборі джерел фінансування;

- вдосконалено методи розробки фінансового плану інвестиційних проектів для підприємств недержавного сектору економіки, які передбачають оцінку ризику інвестицій, оптимізацію джерел інвестування, оцінку прибутковості варіантів проекту;
- обґрунтовано напрями створення інтегрованих територіально-виробничих структур з метою вирішення стратегічних питань розвитку підприємств в регіоні.

1.5. Практичне значення роботи

Практичне значення результатів дослідження полягає в формуванні нових методологічних підходів до створення цілісної системи організаційно-економічної підтримки приватизованих підприємств виробничої сфери в регіоні, розробці методичних рекомендацій з інвестиційної підтримки підприємств, розробці фінансового плану інвестиційних проектів, обґрунтуванні напрямів створення інтегрованих територіально-виробничих структур.

Окремі положення дисертації можуть бути використані при розробці державної регіональної політики підтримки вітчизняного виробника, розвитку елементів ринкової інфраструктури, які б сприяли розвитку виробничої сфери, зокрема, приватизованих підприємств.

1.6. Апробація роботи

Теоретичні положення і висновки, методичні розробки, сформульовані в роботі, використані при розробці проектів Державної програми соціально-економічного розвитку Поділля, підготовці пропозицій по реструктуризації промислових підприємств Львівської області, підготовці методичних рекомендацій з інвестиційної підтримки промислових підприємств на замовлення Міністерства економіки України. Висновки і пропозиції, отримані в результаті проведеного дослідження, доповідались на науково-

практичній конференції "Статистичні інформаційні системи в ринковій економіці" 22-23 квітня 1997р. у Львівській комерційній академії та методологічному семінарі в Інституті регіональних досліджень НАН України.

1.7. Публікації результатів дослідження

За результатами дослідження опубліковано 8 наукових праць, загальним обсягом 2,1 друкованих аркушів у 4-х статтях в наукових журналах і збірниках наукових праць, 2-х брошурах, 2 наукові доповіді.

1.8. Структура, обсяг і зміст роботи

Дисертація складається з вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаної літератури (111 найменувань). Рукопис містить 9 таблиць, 7 рисунків і має обсяг 150 сторінок.

2. Основний зміст дисертації

2.1. Вихід з економічної кризи, що склалася в Україні, вимагає невідкладних дій по стабілізації і реформуванню економіки, спрямованих на припинення спаду виробництва, збереження науково-технічного, виробничого і трудового потенціалу, розширення коридору споживчого платіжеспроможного попиту. Держава у своїй економічній політиці повинна виходити з необхідності підтримки діяльності як приватних, так і державних підприємств, законодавчого забезпечення гарантії свободи і захисту підприємницької діяльності.

2.2. Зміна економічної моделі господарювання в Україні обумовила необхідність активізації процесів формування конкурентноспроможного недержавного сектору економіки. При цьому соціально-політична сутність ринкових перетворень багато в чому визначається характером проведення роздержавлення і приватизації державної власності.

Кількісні показники роздержавлення і приватизації можна визнати позитивними, в той час як економічні наслідки цих процесів виявились менш успішними від очікуваних. На думку деяких дослідників, приватизація набула характеру загальної колективізації. Державні підприємства в значній своїй частині викуплені трудовими колективами. Через труднощі з акціонуванням підприємств вони, по суті, так і не перетворились на відкриті акціонерні товариства.

2.3. В процесі зміни форми власності відсутня практика фінансового оздоровлення підприємств, які підлягають їй. Виробничі засоби переважної більшості підприємств фізично і морально застаріли, хронічною стала нестача оборотних коштів, суми амортизаційних відрахувань протягом останніх кількох років не покривають витрат, необхідних для відтворення основних фондів, не кажучи вже про технічне переозброєння виробництва чи реконструкцію підприємства. На фоні загальної кризи приватизовані підприємства опинились в більш скрутній ситуації, ніж державні. Зокрема, стосовно деяких державних підприємств здійснюється політика економічного протекціонізму, вони в більшій мірі інтегровані в систему суспільного виробництва через інститути державного регулювання економічних процесів.

В зв'язку з цим об'єктивно виникає потреба в адаптації приватизованих підприємств до нового, ринкового економічного середовища, формування якого триває. В науковій літературі все частіше зустрічається термін "післяприватизаційна (постприватизаційна) підтримка підприємств". Вказується, що постприватизаційна підтримка приватизованих підприємств є об'єктивною умовою забезпечення ефективності приватизації. Відзначається, що приватне підприємство не має повноцінних умов для розвитку, в зв'язку з чим державним органам управління економікою необхідно перебудувати свою роботу таким чином, щоб підтримати дані підприємства.

Ряд дослідників відзначають, що післяприватизаційна підтримка виступає важливим елементом регіональної соціально-економічної політики. Водночас саме поняття післяприватизаційної підтримки в науковій літературі не висвітлено.

2.4. При обґрунтуванні концепції післяприватизаційної підтримки підприємств необхідно враховувати сучасний стан економіки України і її розвиток в умовах незалежності.

До основних особливостей сучасного стану економічного розвитку України, які визначають основні риси ППП, відносяться:

1. Відсутність повноцінного функціонування основних інститутів ринку і ринкових регуляторів : конкуренції, ціноутворення, антимонопольного механізму.
2. Недосконалі податкова, кредитно-фінансова, митна та регіональна політики, які не стимулюють підвищення обсягів і ефективності виробництва на підприємствах.
3. Нераціональна галузева структура економіки, орієнтована на виробництво засобів виробництва, які працюють самі на себе, без задоволення потреб споживчого ринку.
4. Надзвичайно зношений парк технічного обладнання і використання морально застарілих, часом просто архаїчних (з точки зору сучасного світового рівня технологічного розвитку) виробничих і інформаційних технологій.

Отже, спрямованість післяприватизаційної підтримки підприємств (ППП) на опосередкований, через економічні важелі, вплив на первинну ланку господарювання, повинна доповнюватись орієнтацією, особливо на початкових етапах перехідного періоду, на пряме державне регулювання процесів розвитку приватизації підприємств.

2.5. В найбільш узагальненому вигляді суть ППП можна визначити як вплив через економічні важелі регулювання на суб'єкти господарювання з метою постійного здійснення пошуку і реалізації резервів підвищення ефективності господарювання, створення для них таких умов, при яких би максимально використовувались потенційні можливості підприємств, а недовикористання виробничих, інтелектуальних, інформаційних, інвестиційних та інших видів ресурсів було б економічно невігідним. ППП передбачає розвиток таких основних напрямів вдосконалення господарського механізму:

- формування організації функціональної підсистеми ППП;
- визначення правових меж впливу держави і місцевих органів самоврядування на : процеси розвитку приватизованих підприємств, важелі впливу, суб'єкти регулювання, види ресурсів;
- встановлення умов використання економічних важелів впливу, які вони, ким, на якій підставі встановлюються, строк їх дії, умови перегляду чи коригування;
- реструктуризацію функцій суб'єктів регулювання розвитку приватизованих підприємств (визначення функцій, прав, обов'язків);
- розробку методів визначення кількісних характеристик економічних важелів;
- формування інфраструктури ППП на різних рівнях управління.

2.6. Післяприватизаційна підтримка підприємств повинна мати два рівні. Перший з них визначається державою і проявляється в створенні системи стимулювання розвитку приватизованих підприємств тих галузей і виробництв, потреба в рості яких обумовлена державною економічною політикою і довгостроковою стратегією економічного розвитку.

Другий рівень визначається регіональними органами управління економічними процесами. Оскільки, як вже вище згадувалось, регіональна економічна політика повинна бути узгодженою з загальнодержавною, а економічні інтереси регіону враховуватись при формуванні останньої, регіональний рівень післяприватизаційної підтримки підприємств є за своєю економічною суттю продовженням відповідної державної підтримки, але з диференціацією способів і методів підтримки, у відповідності з регіональними особливостями економічного розвитку.

2.7. За своєю структурою післяприватизаційна підтримка підприємств включає:

- організаційно-економічну підтримку, яка забезпечується формуванням (за допомогою економічних регуляторів) економічного середовища, яке б сприяло виживанню підприємства в кризовий період і подальшому його розвитку в напрямі, що відповідає економічним інтересам держави і підприємства;
- інформаційне забезпечення фінансово-господарського і організаційного розвитку;
- надання послуг по підвищенню професійного рівня і перекваліфікації персоналу, перш за все працівників середньої ланки управління і керівників;
- оцінку нерухомості та іншого майна;
- пошук потенційних інвесторів;
- надання фахових консультацій (консалтинг та інжиніринг) з економічних і правових питань.

Координація робіт по післяприватизаційній підтримці підприємств може здійснюватись як підрозділами місцевих органів самоврядування, так

і госпрозрахунковими структурами, наприклад, регіональними центрами післяприватизаційної підтримки підприємств.

2.8. Організаційна структура системи ППП, спрощена схема якої приведена на рис.1., включає в себе елементи ринкової інфраструктури, які в тій чи іншій мірі сприяють розвитку підприємств у післяприватизаційний період. До них відносяться банки, інституційні інвестори, фондові біржі, владні структури, консалтингові та інжинірингові фірми та компанії, біржі праці і бюро по працевлаштуванню.

Всі види підтримки можуть бути диференційовані на декілька груп:

- інвестиційна;
- організаційна;
- правова;
- інформаційна;
- кадрова підтримка.

Перші два види можна охарактеризувати як економічну підтримку. Економічна підтримка повинна передбачати комплекс заходів, які б дали змогу приватизованим підприємствам подолати стадію перебудови організаційної і функціональної структури управління у відповідність з виробленою стратегією економічного розвитку.

Економічна підтримка має два аспекти. Перший з них полягає в формуванні умов господарювання для приватизованих підприємств. Як вже згадувалось, необхідне узгодження економічних інтересів держави, регіону і підприємств. Механізм цього узгодження потребує на практиці здійснення розрахунків, пов'язаних з оптимізацією галузевої структури регіону. Параметри такої оптимізації можливо визначити, зокрема, на основі розробки балансової моделі розвитку регіону. Таким чином, визнаються

оптимальні, з точки зору узгодження економічних інтересів держави і регіону, темпи і пропозиції розвитку галузей і виробництв. Цей аспект підтримки може бути охарактеризований як організаційна підтримка. Основна роль у здійсненні її належить владним структурам і консалтинговим фірмам.

Другий аспект відображає забезпечення інвестиційної підтримки.

Інвестиційне забезпечення передбачає:

- допомогу в організації акумуляції інвестиційних ресурсів;
- надання консультативних послуг правового, інформаційного і організаційного характеру стосовно інвестиційної діяльності.

В процесі дослідження проведено обстеження 220 промислових підприємств Західного регіону України. За даними обстеження виявлено, що переважна більшість підприємств потребують перш за все інвестиційної та інформаційної підтримки (табл.1).

Таблиця 1. Структура потреб у видах післяприватизаційної підтримки, %

Види ППП	Рівень потреби			
	Велика	Середня	Незначна	Всього
Інвестиційна	91	5	4	100
Організаційна	44	35	21	100
Правова	46	39	15	100
Інформаційна	54	34	12	100
Кадрова	43	46	11	100



Рис. 1. Організаційна структура системи ППП

2.9. Інвестиційна діяльність приватизованих підприємств займає особливе місце в системі факторів економічного росту. Ефективне використання інвестиційних ресурсів і вирішення на цій основі проблем структурної перебудови вітчизняної економіки безпосередньо пов'язане з процесами становлення основних інститутів ринку. Слід відзначити, що принципове значення при цьому належить наступним з них:

- наявності конкурентноспроможного недержавного сектору економіки в тому числі й приватного;
- вільному ціноутворенні на товари і ресурси нестратегічного значення;
- наявності цінової конкуренції виробників, свобода підприємництва.

Проте, згадані умови є необхідними, але не достатніми для вирішення проблем економічного росту. Потрібна ще й відповідна економічна політика держави, результатом якої стало б створення таких економічних умов, котрі б забезпечували належну мотивацію до підвищення кінцевих результатів господарювання у виробничій сфері на рівні первинної ланки.

2.10. Однією з ключових структур в системі інвестиційної підтримки підприємств, які пройшли етап приватизації, в сучасних умовах може виступити банк, який би спеціалізувався на наданні довгострокових кредитів, тобто банк довгострокового кредитування (БДК).

БДК - це спеціалізований банк, який створюється при підтримці держави і під її гарантії для залучення коштів переважно шляхом емісії облігацій "грошових позик" і який здійснює з цих коштів довгострокове кредитування під фіксований процент у відповідь на потреби підприємств в капітальних інвестиціях. Створення БДК обумовлюється тим, що при сильному бажанні до інвестування в обладнання з боку підприємств, їх внутрішні накопичення капіталу досить незначні і за

Таблиця 2. Система ППП в розрізі елементів ринкової інфраструктури

Елементи ринкової інфраструктури	Види підтримки				
	Інвестиційна (в т.ч. фінансова)	Організаційна	Інформаційна	Правова (юридична)	Кадрова
Банки	+++	+	+	-	-
Інвестиційні інвестори	+++	+	+	-	-
Консалтингові та інжинірингові фірми, в т. ч. по спеціалізації:					
- освіта і перепідготовка кадрів	-	+	-	+	+++
- Інформатика	+	+++	++	+	-
- посередницькі послуги в галузі інформації	+	+	+++	+	+
- юридичні послуги	+	+	+	+++	-
- виробничий менеджмент і маркетинг	++	+++	++	+	-
- реструктуризація підприємств	+	+++	++	+	+
Страхові компанії	+++	++	+	+	-
Біржі праці	-	+	+	+	+++
Фондові біржі	+++	+	++	-	-
Лізингові фірми	+++	++	+	-	-
Підрозділи владних структур	+	+++	++	++	+

+++ - життєво необхідні ;

++ - важливі ;

+ - незначні для даного виду підтримки ;

- - безпосередньої підтримки не забезпечують .

рахунок власних коштів інвестиції здійснити не можливо. Крім того, в сучасних умовах не можливо і мобілізувати кошти за рахунок емісії акцій і облігацій (внаслідок нерозвинутості ринку цінних паперів).

2.11. Інститут БДК повинен мати регіональний характер. З одного боку, він повинен мати державну гарантію страхування вкладень, з другого - здійснювати інвестиційну підтримку тих підприємств і виробництв у регіоні, у розвитку яких територія зацікавлена в найбільшій мірі.

Таким чином, БДК в структурі інвестиційної підтримки приватизованих підприємств виступає не лише як акумулююча інвестиційні ресурси структура, але і як інструмент оптимізації галузевої структури в виробничій сфері, що є одним з основних завдань ППП.

2.12. Особливого значення в сучасних умовах набуває проблема легалізації тіньового капіталу. Тіньова економіка має антинаціональний характер, перешкоджає створенню загального національного капіталу. Основні вільні фінансові ресурси, сформовані в цьому секторі, направляються за кордон для забезпечення їх збереження. Національна економіка виснажується, одночасно інвестуючи економіки інших країн. За експертними оцінками, з 1991 по 1995 роки нелегально було експортовано з України 15-20 млрд. доларів США.

Тіньова економіка створює певний інвестиційний вакуум, який буде заповнюватись іноземним капіталом, і в першу чергу з країн СНД.

Формування індикативних планів економічного розвитку регіонів потребує розрахунків реальної величини ресурсів в системі обмежень. Це дасть змогу розробити відповідну економічну стратегію і економічний механізм реалізації цієї стратегії.

Обсяги тіньових інвестиційних ресурсів, як правило, мають експертну оцінку. Величина розбіжностей цієї оцінки в різних експертів досить значна. В зв'язку з цим виникає потреба визначення величини вказаних ресурсів з достатньою мірою вірогідності.

В дисертації запропоновано методичний підхід до визначення обсягів приховуваних доходів у виробничій сфері. Приховувані доходи можуть бути розраховані за наступним алгоритмом.

Перший крок розрахунку передбачає визначення обсягів реалізованої, але не задекларованої в звітності продукції. Її обсяг (в порівняльних цінах) визначається за формулою:

$$Q^a = \sum_{i=1}^M \sum_{j=1}^N (I_i - 1) q_{ij} \cdot I_i^c$$

де: Q^a - обсяги виробництва, не врахованого в звітності у вартісному вираженні, грн.;

q_{ij} - обсяг виробництва i -го виду продукції в j -ій галузі в звітний період, відображений в звітних документах, грн.;

I_i - індекс росту енергомосткості i -го виду продукції за звітними даними.

$$I_i = \frac{e^1}{e^0},$$

e^1 - енергомосткість i -го виробу продукції за даними звітного року, кВт·год/ грн.;

e^0 - енергомосткість i -го виробу продукції за даними базового (докризового) року, кВт·год/ грн.;

I_i^c - індекс росту цін на i -тий вид продукції.

В натуральному вираженні:

$$Q^*i = \sum_{i=1}^M \sum_{j=1}^N (I_i - 1) m_{ij}$$

Q^*i - обсяг виробництва i - тої продукції, не врахованої в звітності, шт.;

m_{ij} - обсяг виробництва i -го виду продукції на j -му підприємстві, відображений в звітних документах, грн.;

M - кількість продукції;

N - кількість галузей.

Другий крок передбачає визначення обсягів прибутку, який не декларується в звітних документах, тобто "тіньового прибутку". Він визначається як:

$$P = \sum_{i=1}^I Q^*i * R_i \quad \text{або} \quad P = \sum_{i=1}^I Q^*i * C_i * R_i$$

де: P - прихований прибуток, грн.;

R_i - середня рентабельність i -ого виду продукції (розраховано без врахування податків);

C_i - середня ціна продукції i -ого виду, грн.

Незадекларовані доходи складають суттєвий резерв інвестиційних ресурсів, які доцільно враховувати при формуванні стратегії розвитку регіону.

2.13. Система ППП, певною мірою виступаючи проміжною ланкою між підприємством і зовнішнім оточенням, повинна мати "діалектичний" характер. Іншими словами, з одного боку, вона повинна спрямувати розвиток приватизованих підприємств в напрямках, які б задовільняли економічні стратегії і перспективні плани розвитку економіки держави в цілому і регіону зокрема, з другого - допомагати підприємствам визначати такі напрями господарської діяльності, які б забезпечували умови для

отримання ними найвищих результатів господарювання. Якщо взяти до уваги, що при цьому такі напрями визначаються, виходячи з зовнішніх (по відношенню до підприємства), економічних умов, то можна говорити про узгодження через систему ППП економічних інтересів розвитку держави, регіонів і приватизованих підприємств.

Приватизовані підприємства позбавлені достатньо чітких орієнтирів стратегічного розвитку. Сучасна концепція управління економікою спрямована на вирішення оперативних, але не стратегічних завдань розвитку народногосподарського комплексу. Це обумовлює потребу вироблення методичних підходів до визначення пріоритетних, з точки зору підприємства, напрямів їх господарської діяльності. Така методична розробка необхідна як для консалтингових структур в межах системи ППП, так і для відповідних функціональних підрозділів підприємств.

2.14. В основу методичних рекомендацій по визначенню пріоритетних напрямів господарської діяльності підприємств покладено положення стратегічного менеджменту стосовно зменшення уразливості підприємства. Лише при забезпеченні економічного захисту є можливою розробка заходів по розвитку підприємства. В зв'язку з цим, першочерговим завданням при визначенні економічної стратегії розвитку підприємства виступає пошук нових можливостей для ліквідації або зменшення слабких місць в їх роботі. З цією метою в нових умовах господарювання необхідно постійно вивчати і оцінювати реальний конкурентний статус підприємства.

3. Висновки

3.1. Розвиток промислових підприємств в умовах формування ринкової моделі господарювання в Україні має певні особливості, врахування яких необхідне при розробці і реалізації довгострокової стратегії економічного розвитку. Такими особливостями є - глибока економічна криза і

відсутність реальної програми її подолання; недосконалість і нестабільність нормативно-правової бази господарювання; - інтенсивне здійснення роздержавлення і приватизації майна державних підприємств; - відсутність або незрілість основних інститутів ринку і ринкової інфраструктури. В цих умовах об'єктивно виникає проблема створення системи післяприватизаційної підтримки підприємств, яка була б спроможна забезпечити дієву допомогу приватизованим підприємствам зі всього кола питань, що виникають в процесі їх виробничо-господарської діяльності.

3.2. Мотиваційними факторами вибору організаційних форм господарювання і форм власності створюваних підприємств виступають умови забезпечення реалізації економічних інтересів, узгодження економічних інтересів особи, колективу, регіону, держави. Значною мірою вибір організаційних форм господарювання обумовлюється необхідністю скорочення умовно-постійних витрат, витрат, пов'язаних з виконанням принципово нових для вітчизняних підприємств функцій (стратегічного планування, маркетингу та інш.), потребою здійснення інвестиційної діяльності, завоювання нових секторів на ринку товарів і послуг і т.п. Це активізує процеси інтеграції суб'єктів господарювання в сферах інформації, фінансів, майна, управління тощо. В зв'язку з потребою в такій інтеграції з'являються відповідні організаційні форми господарювання: асоціації, концерни, холдингові компанії, консорціуми, фінансово-промислові групи. Через недосконалість нормативно-правової бази окремі з названих організаційних форм в Україні практично не розвиваються.

3.3. Система післяприватизаційної підтримки підприємств повинна формуватись на певних принципах. Такими є: узгодження інтересів - особистих, колективних і державних; рівності умов господарювання для всіх суб'єктів; оптимального співвідношення і узгодження державного

регулювання і ринкового саморегулювання процесів економічного розвитку підприємств; комплексності, гнучкості і системності.

3.4. Всі види післяприватизаційної підтримки промислових підприємств можуть бути диференційовані на декілька груп за функціональною ознакою. В зв'язку з цим, доцільно виділити інвестиційну, організаційну, правову, інформаційну і кадрову підтримку. Підтримка приватизованих підприємств полягає перш за все у формуванні економічних, організаційних, правових умов, які б забезпечували можливість їх виживання і розвитку, якщо цей розвиток відповідає довгостроковій економічній стратегії в цілому і для регіону зокрема.

Система підтримки повинна допомогти підприємству визначити напрямки розвитку, стратегію і тактику здійснення необхідних змін в системі управління, технічному переозброєнні, маркетинговій діяльності та інше. Структура післяприватизаційної підтримки промислових підприємств повинна бути адекватною системі управління економікою в цілому, оскільки виступає її складовою частиною. Відповідно, в питаннях методології формування системи ППП суттєва роль належить конкретизації концептуальних основ аналізу і структури управління на загальнодержавному та регіональному рівнях.

3.5. Інвестиційна підтримка приватизованих підприємств виступає одним з найважливіших напрямів ППП. З метою її здійснення в регіоні повинна бути створена інформаційна система, сформований механізм акумуляції і розподілу інвестиційних ресурсів, який би відповідав інтересам підприємств, регіону і держави в цілому. Такий механізм необхідно будувати на основі залучення коштів підприємств і фізичних осіб для інвестицій в найбільш ефективні інвестиційні проекти, відібрані за конкурсом і схвалені регіональними органами управління. При цьому важливою складовою згаданого механізму повинна бути підсистема страхування залучених коштів. На рівні регіону, в зв'язку з цим,

доцільно сформувати інформаційну систему - банк інвестиційного попиту і пропозицій. При цьому необхідно виділяти найбільш пріоритетні напрями інвестування, які повинні стимулюватись. Виконавці робіт по цих інвестиційних проектах повинні визначатись на конкурсній основі, шляхом проведення торгів підядру - тендерів.

3.6. Для підприємств, які пройшли стадію роздержавлення, особливо гостро стоїть проблема технічного переозброєння виробництва. В зв'язку з цим необхідно на рівні регіону сформувати спеціалізовані акумулятори інвестиційних ресурсів цільового спрямування - банки довгострокового кредитування, метою яких було б інвестування технологічного розвитку пріоритетних галузей і виробництв в регіоні.

Джерелами фінансування повинні стати вклади суб'єктів господарювання і фізичних осіб (купівля акцій таких банків під державні гарантії).

3.7. Одним з напрямів післяприватизаційної підтримки, який в сучасних умовах є надзвичайно актуальним для підприємств, виступає надання комплексу послуг, суть яких полягає у визначенні пріоритетних напрямів господарської діяльності. Вони передбачають інформаційне забезпечення аналізу стану зовнішнього по відношенню до підприємства економічного середовища, надання кваліфікованих консалтингових та інжинірингових послуг з проблем "внутрішнього" характеру, координацію перспективних планів і стратегії розвитку підприємств з програмами соціально-економічного розвитку регіонів і державними програмами різного рівня. Здійснення діяльності по наданню таких послуг потребує створення відповідної інфраструктури післяприватизаційної підтримки. Вона повинна бути змішаною, тобто передбачати подання участі органів державного управління і регулювання економічних процесів з розвитком мережі недержавних суб'єктів такої інфраструктури. В процесі подолання кризи і подальшого

підйому економіки значення і питома вага останніх в системі післяприватизаційної підтримки зростатимуть. Поступово трансформуватиметься і сфера діяльності суб'єктів інфраструктури післяприватизаційної підтримки - вона поширюватиметься і на підприємства державної власності.

4. Список опублікованих праць здобувача

- 4.1. Ландіна Т.В., Дідович І.І. Адаптація приватизованих підприємств до умов ринку. Журнал "Регіональна економіка" № 4 - Львів, 1997 р. - С.38-41.
Особистий внесок автора - запропоновано структуру післяприватизаційної підтримки в контексті адаптації до умов ринку.
- 4.2. Дідович І.І. Інвестиційна підтримка приватизованих підприємств. Збірник " Соціально-економічні дослідження в перехідний період." Випуск 2 -Львів: ІРД НАН України, 1997.-С. 153-159.
- 4.3. Вічевич А.М. , Дідович І.І. Проблеми формування обсягу продаж на основі попиту. Науковий вісник: збірник науково-технічних праць. Вип.7 -Львів: УкрДЛТУ, 1997. - С.171-174.
Особистий внесок автора - проаналізовано існуючі методи визначення попиту.
- 4.4. Оксанич О.Е., Вічевич А.М., Дідович І.І. Регіональні аспекти інвестиційної політики. Науковий вісник : збірник науково-технічних праць. Вип. 8 -Львів УкрДЛТУ , 1997. -С. 171-174.
Особистий внесок автора - визначено роль індикативного планування в процесі становлення системи ППП.
- 4.5. Луцевич В.К., Крикливець М.Ф., Дідович І.І. Методичні вказівки з елементами НДР до виконання курсових робіт та проведення симінарських занять з курсу "Господарський механізм управління економікою". УкрДЛТУ.-Львів, 1996р. - 51 с.

Особистий внесок автора: розроблено завдання для розрахункової частини.

- 4.6. Колінько І.І., Брицька М.М., Дідович І.І. та інші. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт з курсу : "Економіка галузі". УкрДЛТУ. - Львів, 1995р. - 22 с.

Особистий внесок автора - розроблено завдання для розрахунку лабораторної роботи на тему "Виробничі потужності".

- 4.7. Дідович І.І. Принципи побудови післяприватизаційної підтримки підприємств. // Матеріали науково-практичної конференції "Статистичні інформаційні системи в ринковій економіці" Львівська комерційна академія.- Львів, 1997.-С.70-71.

- 4.8. Дідович І.І. Тіньова економіка, як джерело інвестиційних ресурсів. Там же.-С.47-49.

Анотація

Дідович І.І. Формирование системы послеприватизационной поддержки предприятий в регионе.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.02.- Предпринимательство, менеджмент и маркетинг. Институт региональных исследований НАН Украины, Львов 1997.

Диссертация содержит теоретические исследования проблем формирования послеприватизационной поддержки предприятий производственной сферы как целостной системы организационно-экономического стимулирования развития приватизированных предприятий в процессе становления рыночной инфраструктуры. Предложено методы оценки экономических зон хозяйствования, оценки инвестиционного

потенціала регіона, в. т. розміров теневого капітала в производственной сфері.

Annotation

Didovich I. Formation of the postprivatization support system in a region. Scientific research for the achieving of scientific degree of candidate of economic sciences in speciality 08.06.02.- Enterprizing business activity , management and marketing.

Institute of Regional Researches of the National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, 1997.

This thesis presents the theoretical researches of the problems of postprivatization support organization for enterprises as an integrated system of organizational and economic stimulation of development in the process of the marketing infrastructure formation.

The methods of estimation of economical zones managing, evaluation of the investment potential of the regional, and evaluation of the amount of the "shady" capital in enterprises are offered.

Ключові слова : післяприватизаційна підтримка, господарська діяльність, інвестиції.

Підписано до друку 20.11.97р. Об'єм: 1 друк. аркуш. Ротапринт
УкрДЛТУ.м.Львів, вул. ген.Чупринки, 103. Зам. 192. Тираж 100.

13504

AB 38979
AB 38979